

УДК 628.171.034.2:352/354

Антонова С.Є.,

к.е.н., доцент кафедри державного управління та
місцевого самоврядування Національного
університету водного господарства та природокористування

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Розглянуто співробітництво державного і приватного секторів в сфері водозабезпечення населення на концесійній основі, представлена схема їх взаємодії. Систематизовано напрями реалізації концесії та обґрунтовано необхідність залучення приватного сектора як одного із засобів подолання обмеженості капітальних ресурсів.

Ключові слова: взаємодія, водозабезпечення населення, державний сектор, концесія, приватний бізнес, партнерство.

Рассмотрено сотрудничество государственного и частного секторов в сфере водоснабжения населения на концессионной основе, представлена схема их взаимодействия. Систематизированы направления реализации концессии и обоснованно необходимость привлечения частного сектора как одного из средств преодоления ограниченности капитальных ресурсов.

Ключевые слова: взаимодействие, водоснабжения населения, государственный сектор, концессия, частный бизнес, партнерство.

The cooperation of public and private sectors in the field of water supply for the population on the concession basis has been considered, the scheme of interaction has been ordered. The directions of the concession have been systematized and the necessity of the private sector as a means to overcome the limitations of capital resources has been substantiated.

Keywords: interaction, water supply, the public sector, concession, private business, partnership.

Постановка проблеми. Державно-приватне партнерство є актуальним та ефективним засобом вирішення багатьох економічних та соціальних проблем як на регіональному, так і на місцевому рівні, завдяки якому відбувається залучення коштів у різні проекти та програми, розроблені для співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування з інвесторами. В Україні прийнятий та функціонує Закон України «Про державно-приватне партнерство», який визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Це є свідченням того, що сьогодні в країні набуває актуальності розвиток державно-приватного партнерства через реалізацію інфраструктурних проектів. Проте, його механізми, нажаль, мало впроваджуються в Україні, хоча за кордоном така практика є дуже поширеною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки в науковій літературі багато уваги приділяється дослідженню проблем взаємодії органів влади та приватного бізнесу, зокрема в працях: В. Дементьєва, І. Драгана, Т. Єфименко, Я. Кузьмінов, К. Павлюк, І. Сай та ін.

Постановка завдання: дослідження сутності державно-приватного партнерства, визначення схеми взаємодії та напрямів реалізації концесії, обґрунтування її доцільності.

Виклад основного матеріалу. Метою розвитку житлово-комунальної сфери визначається як підвищення ефективності її функціонування за рахунок скорочення навантаження на бюджет і подолання соціального утриманства у певної частини населення України. Засобами реалізації даного курсу держави є: державно-приватне партнерство з метою забезпечення кращого комунального обслуговування за найменших витрат для суспільства; фінансові і бюджетні вигоди для держави; політична вигода (стабільність, стійкість) [1,с.104-105]. Широке запровадження державно-приватного партнерства передбачено Програмою економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Його розвиток для залучення інвестицій визначено одним із основних напрямів реалізації Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні [3] та Національних проектів.

Організація державно-приватного партнерства забезпечує довгострокове формування продуктивного середовища розвитку країни та відкриває можливості сумісної зацікавленої участі в створенні та реалізації суспільно значущих проектів і поєднання для цього матеріальних та нематеріальних ресурсних баз і поділу ризиків між суспільством (державним сектором і неурядовими організаціями) та приватним сектором [3,4].

Однією із найпоширеніших форм державно-приватного співробітництва є концесія, під якою розуміється надання з метою задоволення суспільних потреб уповноваженим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та терміновій основі юридичній або фізичній особі права на створення і керування об'єкта концесії, за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності на себе зобов'язань щодо створення і керування об'єктом концесії, майнової відповідальності й можливого підприємницького ризику [5].

Як свідчить досвід розвинених країн, механізми державно-приватного співробітництва найбільш поширені в комунальній інфраструктурі. Відтак, доцільним є застосування концесійних умов в сфері водозабезпечення населення.

Відокремлення водозабору від водорозподілу стає все більш розповсюдженою практикою. Зокрема, це спостерігається в Австралії, Канаді, Франції, Новій Зеландії, Великобританії, США. Водозабір на

компанія постачає воду до розподільчої мережі за оптовою ціною, яка включає витрати на закачування та транспортування. Розподільча компанія постачає воду споживачам за роздрібною ціною, яка включає оптову ціну водозабору та витрати на транспортування. Зміна структури та експлуатації водопостачального підприємства може покращити якість водних ресурсів, що надаються населенню, покращити ефективність водозабезпечення, усунути негативний ефект масштабу, коли витрати зростають із збільшенням протяжності мереж. Крім того, розподільча мережа має використовувати ресурси більш раціонально.

Отже, розподіл водовиробництва, яке перебуватиме у комунальній власності територіальної громади та подачі і розподілу води, переданого приватному бізнесу є своєрідним і повчальним прикладом співробітництва державного і приватного секторів за умови укладення договорів. Схема взаємовідносин в процесі концесії представлена на рис. 1.

Рис. 1. Схема взаємодії державного і приватного секторів в сфері водозабезпечення населення

При цьому управління розукрупненими підрозділами необхідно провадити на концесійній основі, що передбачає передачу в довгострокову оренду об'єкта комунальної власності, що реалізовується за напрямками, які представлені в табл. 1.

Залучення приватного сектора є одним із засобів подолати обмеженість капітальних ресурсів. Приватним підприємствам легше позичити гроші в банку або іншій приватній фінансовій установі. Крім того, якщо комунальні підприємства, надані в концесію будуть частково або повністю приватизовані, то зможуть отримати кошти інвесторів шляхом випуску акцій. Реалізація концесії відбувається через укладання договору між територіальним органом управління та концесіонером на передачу в довготермінову оренду водопостачального підприємства.

Таблиця 1

Напрями реалізації концесій в сфері водозабезпечення населення

№ п/п	Напрямки реалізації концесії	Завдання
1.	Технічний	Забезпечення якості водних ресурсів, відповідного рівня їх очищення.
2.	Експлуатаційний	Оптимальне використання матеріальних, енергетичних ресурсів, зниження споживання водних ресурсів, зниження втрат води та аварійності водопровідних мереж.
3.	Соціальний	Налагодження співпраці з населенням, залучення громадськості до вирішення проблем, пов'язаних із раціональним використанням водних ресурсів, підвищення екологічної свідомості населення щодо ставлення до води.
4.	Витратний	Забезпечення водними ресурсами населення без додаткових витрат, зниження непродуктивних витрат, пошук резервів до їх зниження.
5.	Інформаційний	Постійна співпраця із засобами масової інформації в рамках поширення соціальної реклами щодо значущості водних ресурсів, інформування споживачів про проведення заходів по водозбереженню, проведення конкурсів на розробку екологічних проектів в рамках водозабезпечення населення міст.
6.	Економічний	Прискорення модернізації економіки, розвиток інфраструктури, впровадження нових технологій.

В договорі закладені гарантії участі державного і приватного сектора в фінансуванні даного проекту. Затвердження тарифів та їх контроль

залишається за територіальним органом управління. Концесіонер здійснює управління переданим в концесію підприємством та забезпечує його фінансування, а також надання послуг споживачам, які в свою чергу здійснюють оплату наданих послуг, що забезпечує концесіонеру отримання прибутку. Підприємство по виробництву води підпорядковується територіальному органу управління, надає послуги по водозабору, очищенні води та реалізовує її за оптовою ціною підприємству, яке здійснює транспортування і розподіл водних ресурсів населенню.

Для обґрунтування доцільності запровадження концесій в сфері водозабезпечення міського населення проведений SWOT-аналіз, який дасть можливість встановити потенційні внутрішні та зовнішні переваги та можливості концесії. Результати його узагальнено в табл. 2.

Таблиця 2

Результати проведеного SWOT-аналізу щодо запровадження концесій в сфері водозабезпечення міського населення

<i>Сильні сторони</i>	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення якості водних ресурсів, які використовуються для задоволення потреб населення; - модернізація основних фондів водозабезпечення; - прибутковість підприємства, переданого концесію; - зниження втрат води при її транспортування населенню; - покращення водообліку за рахунок фінансування встановлення приладів обліку води.
<i>Слабкі сторони</i>	<ul style="list-style-type: none"> - зростання тарифів на послуги централізованого водопостачання; - зростання витрат, пов'язаних із реалізацією води та технічною модернізацією мереж.
<i>Можливості</i>	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення доступності водних ресурсів для населення; - залучення інвестицій в регіон; - підвищення рейтингу регіону, завдяки підвищенню ефективності водозабезпечення населення; - покращення екологічної ситуації в регіоні; - зниження антропогенного впливу на джерела питного водопостачання; - зменшення навантаження на бюджет регіону; - збільшення надходжень до бюджету; - підвищення авторитету органів влади.
<i>Загрози</i>	<ul style="list-style-type: none"> - нестабільність законодавства.

Однак, на сьогоднішній день існує ряд причин, завдяки яким приватний бізнес не бажає вкладати кошти в сферу водозабезпечення, серед них: неефективна тарифна політика, яка не дає змоги отримувати

запланований прибуток; висока заборгованість споживачів за послуги водопостачання; низький платіжний потенціал абонентів; стан основних засобів. Тому, потрібно здійснити розподіл ризиків між органами влади та приватним бізнесом, завдяки чому зацікавленість щодо вкладання інвестицій зросте.

Постає необхідним проведення опитування громадської думки щодо якості наданих послуг кожні півроку та застосування досвіду інших країн. Зокрема, у США в акті “Про безпечну питну воду” визначено право кожного громадянина на вільний доступ до інформації про якість питної води, яку він споживає [2]. Інформування йде регулярно, відкрито та доступно. У випадку виникнення відхилень або проблем з якістю води інформація про ситуацію, що склалася, та дії спрямовані на її подолання надається оперативно.

Кожний споживач разом з рахунком на воду від водопостачальної компанії отримує “конфіденційні звіти споживача”, в яких міститься вся інформація про якість наданої послуги та безпечності спожитої води. Для розширення можливостей та свободи інформування в Агенції з захисту навколишнього середовища США (EPA) працює “гаряча лінія” з питань питної води, інформація надається також на веб-сторінках державних структур та водопостачальних організацій на місцях. У Нідерландах кожний громадянин має право на отримання детальної інформації про якість води у нього в крані. В кінці року водні компанії зобов’язані опублікувати річний звіт, що включає:

- основні показники (виробництво, збут, фінансові та кадрові індикатори);
- структуру організації (включаючи акціонерів, керівництво);
- звіт директорів (основні та допоміжні процеси, соціальні аспекти);
- фінансовий звіт (бюджет, прибутки - збитки);
- доповнення (список акціонерів, структура організації, якість води, продаж, потік готівки).

Водні компанії постійно працюють з населенням з питань раціонального водокористування та здійснюють навчальні програми, пов’язані з питною водою.

Висновки. Таким чином, застосування концесійних форм управління водогосподарською діяльністю дозволить підвищити її ефективність, підтвердженням цього є певні вигоди як для органів державної влади та місцевого самоврядування, так і для приватного бізнесу.

Використані джерела інформації:

1. Драган І.О. Модернізація житлово-комунального господарства в Україні: теорія, методологія, практика державного управління / І.О. Драган. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 401 с.
2. Звіт щодо впровадження технічних рішень з проблем питної води, які виконані ВЕГО "МАМА-86" в рамках пілотних проектів в рамках компанії "Питна вода в

- Україні" [Електронний ресурс]// Режим доступу:
www.mama86.org.ua/archive/files/water2004_ukr.pdf.
3. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. № 389 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – С. 94,
 4. Москаленко О. М. Міжнародний досвід участі венчурних фондів у державно-приватному партнерстві / О.М. Москаленко // Проблеми формування нової економіки XXI ст.: Матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2009 – Т. 3. – С. 117–119.
 5. Про концесію: Закон України [Електронний ресурс] № 997 від 16.07.99 / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Рецензент: Алейнікова О.В., д.держ.упр., доцент.

УДК: 351/354:355.58

Барило О.Г.,

к.т.н., с.н.с.,

старший науковий співробітник наукового відділу

Потеряйко С.П.,

к.військ.н., доцент,

провідний науковий співробітник наукового відділу,

Тищенко В.О.,

к.держ.упр.,

Учений секретар Інституту,

Інститут державного управління у сфері цивільного захисту

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Анотація. Досліджено шляхи удосконалення інформаційного забезпечення циклу управління у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: органи державного управління; інформаційне забезпечення; надзвичайні ситуації; цикл управління; часовий показник.

Аннотация. Исследованы пути усовершенствования информационного обеспечения цикла управления в чрезвычайных ситуациях.

Ключевые слова: органы государственного управления; информационное обеспечение; чрезвычайные ситуации; цикл управления; часовой показатель.

Summary. The ways of improvement of the informative providing management cycle are investigational in emergencies.

Keywords: organs of state administration; informative providing; emergencies; management cycle; sentinel index.

За останній час в Україні зростає кількість та масштабність надзвичайних ситуацій. У той же час, результати практичної діяльності органів державного управління у сфері цивільного захисту свідчать про те,